

Jüts mängib «Jütsi»

K. RAU A foto

Kanneldamas ja laulmas on üheksa-aastased Ebatavaline kuulata. Kuid koht õigustab üllatust; Miina Härma nimeline kool ja sama helilooja nimeline klassituba (M. Härma oli siin muusikaõpetaja 1917—1929).

Nii helisev mäng ja nii tõsine laul — «Ei saa mitte vaiki olla». Kontserti kahele külaliselale alustab jütsikannelde orkester oma hümniks peetava palaga. See juhtlaul ütleb Anna Haava sõnul poeetiliselt: «Vaikimine oleks vale.» Täheenduslikum, kui enne mõeldud, on kõla ja mõte laste suus. Härma ja Haava, rohkem kui sada aastat tagasi elatud lapsepõlv ja loominguaeg sessamas linnas seostuvad kuulajai kuidagiviisi nende lastega. Iga uus esitamine olewat kunstiteose uuesti loomine. Looming selles mõttes on lasteorkestrijuhi Taavet Poska (fotol) eesmärgiks küll, mitte rohkem. Lastemuusikaharrastusele ei tule vaadata kui suurvaimude arendamisele-otsimisele, vaid nagu järelepõlve kultuurilisele ja esteetilisesele suunamisele. Üks koolitund nädalas laulmist on nii näpp, et kohustab midagi täienduseks tegema. Teiseks on teada, et mitmetel maadel õpetatakse laulmist koos mingi õppevahendiks kohandatud pilliga, millel laps end ise saadab.

Taavet Poska tegi õppevahendiks kandle. Tema pole oma sõnade järgi mitte õpetaja, vaid nuputaja. Nii sündiski: kuivast kuusest sai kumisev keha, kölitamiseks kitarrikeeled timmimiseks mandoliinirupud. Punasega märgitud sol-keelest oktaav üles ja alla annab ulatust küllalt, et jütside laulud peale ära mahuksid, et jütsikannel oleks algaste pillide tundmaõppimise teel, et see aitaks mudilase kõrval ja häälel täpselt helisid tabada, et kannel kinnitaks nooditundmist ja rütmitunnet. Viis aastat ta-

gasi nuputas Taavet Poska esimese kandle, hiljem teised. Veidi kodukandi, Järvselia vaimu varitseb selles ettevõtmises, sest üks kõva päris kannelde meister asuvatki praegu sealkandis ja andnud nõu.

Poisid alustavad viimast fraasi tüsedalt: «Siis sa ise oled süüdi...» Kes on, mis on süüdi, et seitsmekümnendais eluaastais ei tüüta tegevus lastega, lastemuusikaga, ja veel ühe nähtuse — kodumuusikaga. Kunagine nukuteatri näitleja Taavet Poska on meisterdamise, nuputamise, muusikaga noorpõlves tegelnud, nüüd piisab püsinud oskustest ühiskondliku tegevuse jaoks.

Orkester pole kuskil kooliprogrammis, pole ta ka lastele kohustuslik nagu siinsamas, II keskkoolis lastevanemate kulul klaveri-, akordioni-, viiuliklass. Kaks korda nädalas kaheks-kolmeks tunniks korraga vabast ajast ometi koolimajja tullakse; veel rohkemgi: õhtuti mõnesse kodusse.

«Poisid tulevad vahel meile» tutvustab end Toomas Lunge. Tema suurem vend Andres ja Andrus Kiik oskavad kitarril, Talvo Pabur võtab vahelduseks ksülofoni, mis ka õpetaja käletöö, Verni Loodmaa tunneb trummi, Andres Sölk basskannelt, Ahti Kallikorm alati «Jütsi»-mees.

«Alguses kannel, pärast, ah, ükskõik mis pill ... klaver ja akordion ja kitra ja ...» Poisid tungiesid end uljalt tutvustama, tüdrukud ootasid enda juurde laua äärde.

«Mõnikord mängime ka minu kodus.» See on Kersti Aasmäe III klassist. Ines Peegi, Marika Karu, Helve Sarapuu, Hille Aloe, Pille Tõnno ja tema kanneldavad. Inge Sau toetab akordioniga.

Dirigent palub paigale. «Veli, hella vellekene...»

Üksteise sünnipäevi peetakse mõnikord ka kandlemängu ja lauluga.

«School is over!»

Laulus tarvitatakse inglise

keelt, oma kooli eriatribu.

Taavet Poska nimetab oma lasteorkestrit katserühmaks, et jälgida muusikalist ja laululist arengut koos III-b klassi juhataja Luule Sootsiga. Enamik praegustest mängijatest alustas I klassis. Mitmed on läinud üle kooli muusikaklassidesse, mitmed ei kasuta enam mängimist hõlbustavaid alusnoote, vaid täisväärtuslikke. Spetsiaalnoot aitab lapsel ka vähem musikaalsel määpsel, sest iga noodimärk asub endale vastava keele all. On proovitud koolieelikutega ja nähtud, et nüsuguse pilliga võib mudilaste isemusitseeimine alata kolmeaastaselt.

Kui jütsikandleid osta oleks?

Entusiast peab vajalikuks eeskuju võtta Leningradi teenindusfirmast «Nevskije Zori». Mõne kultuuriasutuse juures võiks tegutseda stuudio, mis juhendaks koolide, lasteaedade, majavalitsuste muusikaõpetajaid, isegi vanemaid. Stuudio kandleorkester pakuks eeskuju, juht instrueeriks teoreetiliselt, meister hoiaks pilid terred. Nii võiks olla, kui me näeksime selles üht reservi järelepõlve musitseerimisoskuse, kodumuusika (perekoondlike õhtute, koosviibimiste, pidude tarvis), koorilaulu, kontserdipubliku arendamiseks.

«Vaikimine oleks vale...» Palju igavam ja tulutum oleks aeg tööpoolest, kui Taavet Poskal poleks sellist ettevõtlikkust, Luule Sootsil temaga sobivat koostööd, lastel mängutunde koolipäevadel, esinemisi koolipidudel, vanemate koosolekutel, lasteaia-mudilastele, oma kooli eelikutele; on end näidatud Tallinnas, Põltsamaal, Elvas, Kõrvekülas, saadetud oma kanneldel nukundäidendit, päris näitemängu. Mõeldakse teha uusi Üks jütsikannelde orkestri edasiviija olnud vaimati õpilaste isetegevussüla-ratuse II koht vabariigis.

Kontsert kahele lõpeb «Piilapuukese» ja «Lauliku lapsepõlvega».

E. ZIMMER